

**ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ
ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ**

**Αριθμός Γνωμοδότησης 19/2020
ΤΟ ΝΟΜΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΤΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ
(Τμήμα: Στ')**
Συνεδρίαση της 5^{ης} Φεβρουαρίου 2020

Πρόεδρος: Γεώργιος Ν. Κανελλόπουλος, Αντιπρόεδρος του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους.

Μέλη: Ασημίνα Ροδοκάλη, Γαρυφαλλιά Σκιάνη, Ευαγγελία Σκαλτσά, Ευσταθία Τσαούση, Βασίλειος Κορκίζογλου, Χαράλαμπος Μπρισκόλας, Μαρία Σπάσου, Αναστασία Ζαφειριάδου, Περικλής Αγγέλου, Θεόδωρος Ράπτης, Νομικοί Σύμβουλοι του Κράτους.

Εισηγήτρια: Θωμαΐς Ι. Κουρτέση, Πάρεδρος του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους (γνώμη χωρίς ψήφο).

Αριθμός Εγγράφου Ερωτήματος: Το από 19.9.2019 έγγραφο του Υπουργού Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων.

Περίληψη ερωτήματος: Ερωτάται εάν α) η ανάκληση απόφασης παραχώρησης κυριότητας ακινήτου έναντι τιμήματος, δεδομένης της ανυπαρξίας κυριότητας του Ελληνικού Δημοσίου στο παραχωρηθέν ακίνητο, όπως κρίθηκε με τη με αριθμό 75/2016 απόφαση του Εφετείου Αιγαίου, δικαιολογεί την άρνηση επιστροφής του τιμήματος, μετά των τόκων, προς την παραχωρησιούχο εταιρεία με την επωνυμία «Α*», λογιζομένου του τιμήματος αυτού, ως αποζημίωση χρήσης, σύμφωνα με τη διάταξη της παραγράφου 5 του άρθρου 1 του ν.δ. 221/1974.

β) είναι νόμιμη η διαπραγματεύση της αρμόδιας Υπηρεσίας με την παραχωρησιούχο για τον περιορισμό της, κατά τα ανωτέρω, οφειλής (κεφάλαιο και τόκοι), εφόσον ήθελε θεωρηθεί βάσιμη η αξίωση της παραχωρησιούχου εταιρείας για την επιστροφή του τιμήματος.

Στο πιο πάνω ερώτημα το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους (Τμήμα Στ') γνωμοδότησε ως εξής:

Ιστορικό

Από το παραπάνω έγγραφο ερώτημα του Υπουργού Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων και τα στοιχεία που το συνοδεύουν, σε συνδυασμό με τα με αριθ. πρωτ.: 2674/274557/10.12.2019 και 3206/328555/7.1.2020 έγγραφα του Τμήματος Παρακολούθησης Παραχωρουμένων Ακινήτων της Διεύθυνσης Διαχείρισης Ακίνητης Περιουσίας του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, προκύπτει το ακόλουθο πραγματικό:

1. Με το από 4.6.1998 Πρωτόκολλο Παράδοσης – Παραλαβής, που υπογράφηκε από το Διευθυντή Δασών και Διευθυντή Αγροτικής Ανάπτυξης του Ν. Κυκλάδων περιήλθε, βάσει του άρθρου 74 του ν. 998/1979, στη διαχείριση της αρμόδιας Διεύθυνσης (Γενική Διεύθυνση Γεωργικής Ανάπτυξης) του τέως Υπουργείου Γεωργίας δημόσια χορτολιβαδική έκταση, επιφανείας 235.189,50 τ.μ., κείμενη στη θέση «Σύριγγα» του Δήμου Σύρου – Ερμούπολης (πρώην Δήμου Άνω Σύρου) της νήσου Σύρου.
2. Με τη με αριθ. πρωτ.: 113564/9.11.1998 κοινή απόφαση των Υπουργών Γεωργίας και Ανάπτυξης αποφασίσθηκε η παραχώρηση, βάσει των διατάξεων του ν.δ. 221/1974, της κυριότητας, έναντι τιμήματος, στην εταιρεία με την επωνυμία «Α*», μέρος της παραπάνω δημόσιας χορτολιβαδικής έκτασης είκοσι εννέα (29) στρεμμάτων, με σκοπό την εγκατάσταση Αιολικού Πάρκου.
3. Με τη με αριθ. πρωτ.: οικ.26426π.ε./31.5.2001 κοινή απόφαση των Υπουργών Γεωργίας και Ανάπτυξης τροποποιήθηκε η ως άνω απόφαση, μόνον ως προς το εμβαδό της παραχωρηθείσας έκτασης, το οποίο περιορίσθηκε στα τρία (3) στρέμματα.
4. Με τη με αριθ. πρωτ.:2126/27.7.2001 κοινή απόφαση των Υπουργών Γεωργίας και Ανάπτυξης τροποποιήθηκε η δεύτερη εκ των προαναφερομένων απόφαση, μόνον ως προς το εμβαδό της παραχωρηθείσας έκτασης, το οποίο προσδιορίσθηκε τελικά στα δεκατρία (13) στρέμματα.
5. Η παραχωρησιούχος εταιρεία κατέβαλε, την 26.5.2008, το τίμημα, όπως αυτό καθορίσθηκε στο ποσό των 13.936 ευρώ, με τη με αριθμό 1/2007 απόφαση της Επιτροπής Απαλλοτριώσεων του Νομού Κυκλάδων και, ακολούθως, εκδόθηκε στο όνομα της παραχωρησιούχου ο με αριθμό 468252/10.6.2008 τίτλος κυριότητας. Ο τίτλος κυριότητας δεν καταχωρίσθηκε στο αρμόδιο υποθηκοφυλακείο Σύρου.
6. Η κατασκευή του αιολικού σταθμού και η σύνδεσή του με το δίκτυο ολοκληρώθηκαν

τον Οκτώβριο του έτους 2002, όπως προκύπτει από το από 25.5.2018 έγγραφο της Ρυθμιστικής Αρχής Ενέργειας (Ρ.Α.Ε.), αφού είχαν εκδοθεί οι προαπαιτούμενες αποφάσεις της Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου, σχετικά με τη εγκατάσταση, την προέγκριση χωροθέτησης, την έγκριση περιβαλλοντικών όρων και τη λειτουργία της.

7. Στη συνέχεια, και ενώ είχε εκδοθεί η παραπάνω απόφαση παραχώρησης, οι Σ* Α*, Γ* Σ* και Λ* Σ* άσκησαν, ενώπιον του Πολυμελούς Πρωτοδικείου Σύρου, την από 16.11.2006 (αριθ. κατάθ.:224/2006) αγωγή τους κατά του Ελληνικού Δημοσίου, με την οποία ζήτησαν να αναγνωρισθούν, η μεν πρώτη ως επικαρπώτρια, οι δε δεύτερος και τρίτος ως φιλοί κύριοι, ενός ακινήτου, επιφανείας 225.378,50 τ.μ., κείμενου στη θέση «Σύριγγα» του Δήμου Σύρου – Ερμούπολης (πρώην Δήμου Άνω Σύρου) της νήσου Σύρου, εντός του οποίου περιλαμβάνεται η, κατά τα ανωτέρω, παραχωρηθείσα έκταση. Επί αυτής εκδόθηκε η με αριθμό 44/2008 απορριπτική απόφαση του Πολυμελούς Πρωτοδικείου Σύρου.

8. Κατά της απόφασης αυτής ασκήθηκε η από 30.10.2008 (αριθ. κατάθ.: 77/31.10.2008) έφεση των προαναφερομένων και εκδόθηκε η με αριθμό 166/2010 απορριπτική απόφαση του Εφετείου Αιγαίου.

9. Ακολούθως, ασκήθηκε η από 19.7.2010 αίτηση αναίρεσης κατά της παραπάνω απόφασης και εκδόθηκε η με αριθμό 948/2012 απόφαση του Αρείου Πάγου, η οποία, αφού την έκανε δεκτή, παρέπεμψε την υπόθεση για περαιτέρω εκδίκαση στο Εφετείο Αιγαίου.

10. Μετά τη συζήτησή της στο Εφετείο Αιγαίου, εκδόθηκε η με αριθμό 20/2015 απόφαση του δικαστηρίου τούτου, με την οποία διατάχθηκε η διεξαγωγή πραγματογνωμοσύνης. Όταν περατώθηκε η πραγματογνωμοσύνη και συζητήθηκε, εκ νέου, η υπόθεση, εκδόθηκε η με αριθμό 75/2016 απόφαση του Εφετείου Αιγαίου. Η απόφαση αυτή, αφού έκανε δεκτή την ασκηθείσα έφεση, δέχθηκε την προαναφερθείσα αγωγή τους και αναγνώρισε τη Σ* Σ* ως επικαρπώτρια και τους Γ* Σ* και Λ* Σ* ως φιλούς κυρίους, αδιαίρετα και κατ' ισομοιρία, του ανωτέρω ακινήτου, κρίνοντας ότι το Ελληνικό Δημόσιο δεν απέκτησε ποτέ την κυριότητα του ακινήτου αυτού.

11. Το Ελληνικό Δημόσιο αποδέχθηκε την εν λόγω απόφαση με το με αριθμό 2380/16.6.2017 Πρακτικό της Τριμελούς Επιτροπής του Δικαστικού Γραφείου Σύρου, το οποίο εγκρίθηκε νόμιμα από την Υφυπουργό Οικονομικών.

12. Μετά την έκδοση της με αριθμό 75/2016 απόφασης του Εφετείου Αιγαίου, η παραχωρησιούχος εταιρεία υπέβαλε, προς τη Διεύθυνση Αγροτικής Οικονομίας Κυκλάδων της Περιφέρειας Νοτίου Αιγαίου, την από 27.4.2017 (αριθ. πρωτ.:

2012/2.5.2017) αίτησή της, με την οποία ζήτησε να της επιστραφεί το καταβληθέν τίμημα, νομιμοτόκως από την επομένη της παραχώρησης.

13. Στη συνέχεια, κατέθεσε, προς τη Διεύθυνση Οικονομικής Διαχείρισης του Υπουργείου Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων, την από 16.1.2018 (αριθ. πρωτ.: 3415/9263/17.1.2018) αίτησή της, υποβάλλοντας το ίδιο, κατά τα προαναφερόμενα, αίτημά της.

14. Κατόπιν των ανωτέρω προέκυψε ο προβληματισμός, αφενός, εάν η ανάκληση απόφασης παραχώρησης κυριότητας ακινήτου έναντι τιμήματος, δεδομένης της ανυπαρξίας κυριότητας του Ελληνικού Δημοσίου στο παραχωρηθέν ακίνητο, όπως κρίθηκε με τη με αριθμό 75/2016 απόφαση του Εφετείου Αιγαίου, δικαιολογεί την άρνηση επιστροφής του τιμήματος, μετά των τόκων, προς την παραχωρησιούχο εταιρεία με την επωνυμία «ΑΙΟΛΙΚΗ ΣΥΡΟΥ Α.Ε.», λογιζομένου του τιμήματος αυτού, ως αποζημίωσης χρήσης, σύμφωνα με τη διάταξη της παραγράφου 5 του άρθρου 1 του ν.δ. 221/1974, και, αφετέρου, εάν είναι νόμιμη η διαπραγμάτευση της αρμόδιας Υπηρεσίας με την παραχωρησιούχο για τον περιορισμό του επιστραφέντος ποσού (κεφάλαιο και τόκοι), κατά την περίπτωση που θεωρηθεί βάσιμη η αξίωση της παραχωρησιούχου εταιρείας για την επιστροφή του τιμήματος.

Νομοθετικό πλαίσιο

15. Στις διατάξεις των παραγράφων 1, 3, 4 και 5 του άρθρου 1 του ν.δ. 203/1969 (Φ.Ε.Κ. Α' 109), όπως το άρθρο αυτό αντικαταστάθηκε με το άρθρο 1 του ν.δ. 221/1974 (Φ.Ε.Κ. Α' 368), ορίζονται τα ακόλουθα:

« Άρθρον 1 Παραχώρησις εποίκιστικών εκτάσεων

1. Κατόπιν υποβολής σχετικής οικονομικοτεχνικής μελέτης και της κατά νόμον αδείας σκοπιμότητας, δι' αποφάσεως των υπουργών Συντονισμού, Γεωργίας και Βιομηχανίας και μετά γνώμην του Ελληνικού Οργανισμού Τουρισμού (Ε.Ο.Τ.), επιτρέπεται η παραχώρησις προς νομικά ή φυσικά πρόσωπα κοινοχρήστων εκτάσεων, εποίκισθαισών κατά την αγροτικήν εν γένει νομοθεσίαν (Αγροτικός κώδιξ, κώδιξ αποστραγγιζομένων γαιών κλπ.) περιοχών, προς ίδρυσιν ή επέκτασιν πάσης φύσεως επαρχιακών βιομηχανικών ή βιοτεχνικών επιχειρήσεων ...

3. Αι ως άνω παραχωρήσεις ενεργούνται επί τιμήματι υπέρ του ειδικού ταμείου εποίκισμού ή του οικείου δήμου ή κοινότητας, εφ' όσον πρόκειται περί εκτάσεων της μορφής του άρθρου 164 του Αγροτικού Κώδικος, ισουμένω προς την τρέχουσαν των γαιών αξίαν και καθοριζομένω δι' αποφάσεως της οικείας κατά το άρθρον 71 του Αγροτικού Κώδικος Επιτροπής Απαλλοτριώσεων, εις ην μετέχει μετά ψήφου και ο

αρμόδιος Οικονομικός Έφορος, γνωστοποιουμένης δια τοιχοκολλήσεως της εις το κοινοτικό κατάστημα της κοινότητος εν τη περιφερεία της οποίας κείται η παραχωρουμένη έκτασις. Εντός τριάκοντα ημερών από της τοιχοκολλήσεως η επιτροπή Απαλλοτριώσεων οίκοθεν ή επί τη αιτήσει παντός ενδιαφερομένου δύναται να αναθεωρήση την απόφασίν της. Απράκτου παρεχομένης της προθεσμίας ή απορριπτομένης της ενστάσεως η απόφασις καθίσταται οριστική ή αμετάκλητος και κοινοποιείται εις τον προς ον η παραχώρησις.

4. Μετά την καταβολήν του τιμήματος, γενησομένην υπό του προς όν η παραχώρησις εφ' άπαξ και εντός εξαμήνου από της κατά τα άνω κοινοποιήσεως, εκδίδεται υπό της Δ/σεως Εγγείου ιδιοκτησίας του Υπουργείου Γεωργίας οριστικός τίτλος κυριότητος, από της μεταγραφής του οποίου μεταβιβάζεται η κυριότης εις τον προς όν η παραχώρησις.

5. Η παραχωρουμένη κυριότης τελεί υπό την αίρεσιν της, εντός τριετίας από της κοινοποιήσεως της περί καθορισμού του τιμήματος οριστικής και αμετακλήτου αποφάσεως της κατά την προηγουμένην παράγραφον επιτροπής, λειτουργίας των περί ων η παράγραφος 1 επιχειρήσεων ή εκμεταλλεύσεων, δυναμένης της προθεσμίας ταύτης να παραταθή εφ' άπαξ και ουχί πλέον της τριετίας δι' αποφάσεως των Υπουργών Συντονισμού, Βιομηχανίας και Γεωργίας. Μη πραγματοποιουμένης της αιρέσεως ταύτης εντός της αρχικής ή κατά παράτασιν προθεσμίας, ανακαλείται υποχρεωτικώς η παραχώρησις δι' αποφάσεως των ως άνω υπουργών, κοινοποιουμένης εις τον αρμόδιον μεταγραφοφύλακα προς διαγραφήν της μεταγραφής του οικείου τίτλου κυριότητος. Εκ της ανακλήσεως της παραχωρήσεως, ουδεμία υποχρέωσις υφίσταται προς επιστροφήν του καταβληθέντος τιμήματος, λογιζομένου ως αποζημίωσις χρήσεως, άπαντα δε τα επί της εκτάσεως κτίσματα περιέρχονται, δυνάμει του παρόντος, εις την κυριότητα του δημοσίου, άνευ καταβολής εκ μέρους τούτου οιασδήποτε αποζημιώσεως.

Κατ' εξαίρεση στην περίπτωση που καθορίζεται προθεσμία πραγματοποίησης της επένδυσης, με βάση τους ισχύοντες κάθε φορά αναπτυξιακούς νόμους ή κανονισμούς ή οδηγίες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, η προθεσμία παρατείνεται για χρονικό διάστημα ίσο προς την προθεσμία που χορηγείται με τον αναπτυξιακό νόμο ή τον κανονισμό ή την οδηγία της Ευρωπαϊκής Ένωσης.»¹

¹ Το τελευταίο εδάφιο της παραγράφου 5 προστέθηκε με τη διάταξη της παραγράφου 1 του άρθρου 14 του ν.3147/2003

16. Στις διατάξεις της περίπτωσης α' της παραγράφου 6 του άρθρου 36 και της περίπτωσης στ' της παραγράφου 1 του άρθρου 37 του ν. 4061/2012 (Φ.Ε.Κ. Α' 66/22.3.2012), ορίζονται τα ακόλουθα:

«Άρθρο 36 Μεταβατικές διατάξεις

«6. α) Ακίνητα, των οποίων η διαχείριση ανήκει στο Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων και τα οποία παραχωρήθηκαν για την πραγματοποίηση συγκεκριμένου σκοπού βάσει διατάξεων που καταργούνται με το νόμο αυτό, όπως ενδεικτικά και όχι περιοριστικά: του άρθρου 123 του Αγροτικού Κώδικα, του άρθρου 4 του ν.3147/2003 (Α' 135), του ν.δ. 203/1969 (Α' 109), των άρθρων 11 και 13 του ν.1734/1987 (Α' 189), των υπ' αριθμ. 73/2005 και 2358/2004 αποφάσεων του Υπουργού Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων (Β' 837) και άλλων, εξακολουθούν να διέπονται από τις διατάξεις, βάσει των οποίων παραχωρήθηκαν.»².

«Άρθρο 37 Καταργούμενες Διατάξεις

1. Καταργούνται οι κάτωθι διατάξεις, καθώς και όλες οι μεταγενέστερες τροποποιήσεις και συμπληρώσεις τους:

α) ..., β) ... γ) ..., δ) ..., ε) ...,

στ) Το ν.δ. 203/1969 (Α' 109), όπως ισχύει.».

17. Στις διατάξεις της παραγράφου 1 του μόνου άρθρου του α.ν. 268/1968 (Φ.Ε.Κ. Α' 12) ορίζονται τα ακόλουθα:

«1. Ατομικά διοικητικά πράξεις, εκδοθείσαι κατά παράβασιν νόμου, ανακαλούνται υπό της Διοικήσεως ελευθέρως και άνευ οιασδήποτε δια το Δημόσιον συνεπείας, εντός ευλόγου από της εκδόσεως αυτών χρόνου.

Επιφυλασσομένων των ειδικώς, άλλως ορίζουσών, διατάξεων της κειμένης νομοθεσίας, χρόνος, ήσων της 5ετίας τουλάχιστον από της εκδόσεως των κατά τα άνω ανακλητέων πράξεων, εν ουδεμιά περιπτώσει δύναται να θεωρηθή ως μη εύλογος προς ανάκλησιν, ανεξαρτήτως τυχόν κτήσεως υπό τρίτων βάσει αυτών οιοδήποτε δικαιώματος.».

18. Στις διατάξεις του άρθρου 904 του Αστικού Κώδικα ορίζονται τα ακόλουθα:

«Άρθρο 904 Έννοια

Όποιος έγινε πλουσιότερος χωρίς νόμιμη αιτία από την περιουσία ή με ζημία άλλου έχει υποχρέωση να αποδώσει την ωφέλεια. Η υποχρέωση αυτή γεννιέται ιδίως

² Η περίπτωση α' της παραγράφου 6 του άρθρου 36 του ν. 4061/2012, όπως είχε αντικατασταθεί με τη διάταξη της παραγράφου 14 του άρθρου 37 του ν. 4235/2014 (Φ.Ε.Κ. Α' 32), αντικαταστάθηκε, εκ νέου, με τη διάταξη της περίπτωσης ι' της παραγράφου 1 του άρθρου 44 του ν. 4384/2016 (Φ.Ε.Κ. Α' 78/26.4.2016),

σε περίπτωση παροχής αχρεώστητης ή παροχής για αιτία που δεν επακολούθησε ή έληξε ή αιτία παράνομη ή ανήθικη.

Με παροχή εξομοιώνεται και η συμβατική αναγνώριση ότι υπάρχει ή δεν υπάρχει χρέος.».

19. Στη διάταξη του άρθρου 21 του κανονιστικού (κωδικοποιητικού) διατάγματος της 26.6/10.7.1944 «περί κώδικος των νόμων περί δικών του Δημοσίου» (Φ.Ε.Κ. 139), που διατηρήθηκε σε ισχύ με τη διάταξη του τελευταίου εδαφίου του άρθρου 109 του Εισ.Ν.Α.Κ., ορίζεται ότι:

« Άρθρο 21 Τόκος υπερημερίας

Ο νόμιμος και ο της υπερημερίας τόκος πάσης του Δημοσίου οφειλής, ορίζεται ... Ο ειρημένος τόκος άρχεται από της επιδόσεως της αγωγής (Νόμος ΧΛ`/1977 άρθρ. 1 και ΓΤΟΕ`/1909 άρθρ. 1, άρθρ. 24 Δ/τος 8/13 Νοεμ. 1918).».

20. Στις διατάξεις των παραγράφων 2 και 3 του άρθρου 45 του ν. 4607/2019 (Φ.Ε.Κ. Α' 65), που ισχύει από 24.4.2019, ορίζονται τα ακόλουθα:

«Άρθρο 45 Τοκοφορία οφειλών του Δημοσίου

1. ... 2. Στην περίπτωση των ένδικων βοηθημάτων κατά του Δημοσίου, τόκος οφείλεται, σε κάθε περίπτωση, μόνο από την επίδοση των σχετικών δικογράφων από τον διάδικο στον Υπουργό Οικονομικών ή στο αρμόδιο όργανο του Δημοσίου ή της Αρχής που προβλέπεται από τον νόμο σε ειδικές κατηγορίες υποθέσεων. Ειδικές διατάξεις νόμου, οι οποίες προβλέπουν ρητά διαφορετικό χρόνο έναρξης της τοκοφορίας, εξακολουθούν να ισχύουν. 3. Οι παράγραφοι 1 και 2 εφαρμόζονται και σε όλες τις εκκρεμείς υποθέσεις, σε οποιοδήποτε βαθμό και στάδιο, για το μέρος κατά το οποίο οι αξιώσεις για τόκο ανάγονται και υπολογίζονται σε χρόνο μετά την πρώτη του επόμενου μήνα από την έναρξη ισχύος του παρόντος.».

21. Στη διάταξη της περίπτωσης γ' της παραγράφου 2 του άρθρου 6 του ν. 3086/2002 (Φ.Ε.Κ. Α' 324/23.12.2002) «Οργανισμός Νομικού Συμβουλίου του Κράτους και κατάσταση των Λειτουργών και των Υπαλλήλων του» ορίζεται ότι:

« Άρθρο 6 Αρμοδιότητες Επιτροπών, Τμημάτων και Ολομέλειας

1. ... 2. Τα Τμήματα γνωμοδοτούν: α) ... β) ... γ) Σε ερωτήματα της Βουλής των Ελλήνων που υπογράφονται από τον Πρόεδρο ή τον Γενικό Γραμματέα της Βουλής, καθώς και σε ερωτήματα της Διοίκησης, που υπογράφονται από τον Υπουργό, Αναπληρωτή Υπουργό, Υφυπουργό και Γενικό Γραμματέα Υπουργείου εφόσον ο τελευταίος είναι ειδικά εξουσιοδοτημένος και μόνο για θέματα της αρμοδιότητάς του. Επίσης σε ερωτήματα, που υπογράφονται από τον Πρόεδρο Διοικητικού Συμβουλίου ή

άλλο κατά νόμο όργανο Διοίκησης Νομικού Προσώπου Δημοσίου Δικαίου ή Ανεξάρτητης Διοικητικής Αρχής των οποίων η νομική υπηρεσία διεξάγεται από το Ν.Σ.Κ., εφόσον αφορούν ζητήματα της αρμοδιότητάς τους, ενώ ερωτήματά τους με γενικότερο ενδιαφέρον υπογράφονται μόνο από τον εποπτεύοντα Υπουργό.....».

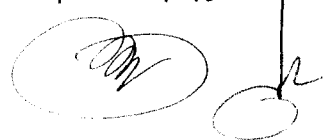
Ερμηνεία και εφαρμογή των διατάξεων

Από τις προαναφερόμενες διατάξεις, ερμηνευόμενες αυτοτελώς, αλλά και σε συνδυασμό μεταξύ τους, ενόψει και του όλου νομικού πλαισίου εντός του οποίου εντάσσονται, του σκοπού που εξυπηρετούν και την υπαγωγή σε αυτές των πραγματικών περιστατικών, που τέθηκαν υπόψη του Τμήματος, συνάγονται τα ακόλουθα:

22. Με τη διάταξη του άρθρου 1 του ν.δ. 203/1969, όπως το άρθρο αυτό αντικαταστάθηκε με το άρθρο 1 του ν.δ. 221/1974, κατ' εφαρμογή της οποίας αποφασίσθηκε η παραχώρηση στην προαναφερθείσα εταιρεία η παραπάνω έκταση, επιτρέπεται η παραχώρηση, κατά κυριότητα, έναντι τιμήματος, προς νομικά ή φυσικά πρόσωπα, κοινοχρήστων εκτάσεων με μόνο σκοπό την ίδρυση ή επέκταση πάσης φύσης βιομηχανικών ή βιοτεχνικών επιχειρήσεων, με στόχο την παροχή κινήτρου για την ανάπτυξη της επαρχιακής βιομηχανίας. Σε συνέχεια δε της απόφασης παραχώρησης εκδίδεται, μετά την αποπληρωμή του καθορισθέντος τιμήματος, ο οριστικός τίτλος κυριότητας, από τη μεταγραφή του οποίου μεταβιβάζεται η κυριότητα στον παραχωρησιούχο.

23. Το παραχωρηθέν, κατά τα ανωτέρω, δικαίωμα δεν αποτελεί δικαίωμα της πλήρους και ανεμπόδιστης, κατά το ιδιωτικό δίκαιο, κυριότητας, αλλά ιδιόρρυθμο δικαίωμα κυριότητας, που παραχωρήθηκε από το νόμο και όχι με πράξη ιδιωτικής βούλησης και, ως εκ τούτου, συνάπτεται με κανόνες και μεθόδους που προσιδιάζουν στο δημόσιο δίκαιο (ΣτΕ 1100/2015, 110/2014, 3174/2012). Το δικαίωμα δε αυτό εμπεριέχει αυτονοήτως επιφύλαξη ανάκλησης αν οι λόγοι δημοσίου συμφέροντος που υπαγόρευσαν την παραχώρηση εκλείψουν, λόγω πλήρους μεταβολής των συνθηκών και εκτιμήσεων που οδήγησαν στην παραχώρηση αυτή, όπως στις περιπτώσεις που είτε εκλείπει, είτε ματαιωθεί ο ειδικός δημόσιος σκοπός, για τον οποίο έλαβε χώρα η παραχώρηση (Α.Ε.Δ. 9/2019).

24. Ρητή επιφύλαξη ανάκλησης της πράξης παραχώρησης ορίζεται στη διάταξη της παραγράφου 5 του άρθρου 1 του ν.δ. 203/1969, στην οποία τίθεται ρητά, ως όρος για τη διατήρηση της παραχώρησης, η λειτουργία της επιχείρησης εντός τριετίας από την κοινοποίηση προς τον παραχωρησιούχο της οριστικής και αμετάκλητης απόφασης της

Επιτροπής περί καθορισμού του τιμήματος, παρατεινομένης της προθεσμίας αυτής άπαξ και για μία ακόμη τριετία.

25. Η απόφαση παραχώρησης, που εκδίδεται σύμφωνα με τη διαδικασία, που προβλέπεται στο παραπάνω νομοθετικό διάταγμα, αποτελεί ευμενή ατομική διοικητική πράξη, με την οποία ο παραχωρησιούχος, με την έκδοση και τη μεταγραφή του τίτλου κυριότητας που ακολουθεί, αποκτά την κυριότητα της παραχωρηθείσας έκτασης και βαρύνεται με την υποχρέωση της άσκησης βιομηχανικής δραστηριότητας εντός αυτής (έκτασης). Η απόφαση αυτή φέρει ιδιαίτερη σημασία και βαρύτητα, ενόψει του επιδιωκόμενου κρατικού σκοπού της οικονομικής ανάπτυξης που συντελείται, κυρίως, μέσω της οικονομικής δραστηριότητας από τους ιδιώτες.

26. Η ατομική διοικητική πράξη, κατά πάγια αρχή του διοικητικού δικαίου, εξοπλίζεται με το τεκμήριο της νομιμότητας, το οποίο συνδέεται με την άσκηση δημόσιας εξουσίας εκ μέρους του διοικητικού οργάνου, κατά την θέσπιση της πράξης, με σκοπό τη θεραπεία του δημόσιου συμφέροντος, έχει δε ως συνέπεια την παραγωγή όλων των έννομων αποτελεσμάτων που ορίζονται από την εν λόγω πράξη μέχρι την παύση της, μέσω της ακύρωσής της με δικαστική απόφαση, της κατάργησής της ή της ανάκλησής της, ανεξάρτητα από την πιθανή νομική πλημμέλεια που την βαρύνει. Σύμφωνα με το κριτήριο νομιμότητας, η διοικητική πράξη δεσμεύει τόσο τη Διοίκηση, όσο και το διοικούμενο μέχρι την απαγγελία της ακύρωσής της και, τελικά, την εξαφάνισή της από την έννομη τάξη. Η διοίκηση μπορεί να ελέγξει τη νομιμότητα μιας διοικητικής πράξης μόνο υπό τις προϋποθέσεις της ανάκλησης ή, εφόσον τούτο προβλέπεται, από ειδική νομοθετική διάταξη (Α. Τάχος «Ελληνικό Διοικητικό Δίκαιο» έκδ. 2003, σελ. 585 επ.), λειτουργούσα με αίσθημα δικαίου, ώστε κατά την εφαρμογή των σχετικών διατάξεων να αποφεύγονται οι ανεπιεικείς και απλώς δογματικές ερμηνευτικές εκδοχές και να επιδιώκεται η προσαρμογή των κανόνων δικαίου προς τις επικρατούσες κοινωνικές και οικονομικές συνθήκες και απαιτήσεις (Ε. Σπηλιωτόπουλος «Εγχειρίδιο Διοικητικού Δικαίου», έκδ. 2001, παρ. 83 σελ. 100).

27. Σύμφωνα με τη διάταξη του άρθρου μόνου του α.ν. 261/1968, η ανάκληση διοικητικής πράξης, που εκδόθηκε κατά παράβαση νόμου, σε χρόνο μικρότερο της πενταετίας από την έκδοσή της θεωρείται ότι λαμβάνει χώρα εντός ευλόγου χρόνου. Η διάταξη αυτή, όμως, δεν ορίζει ότι μετά την πάροδο της πενταετίας η ανάκληση γίνεται πέραν του ευλόγου χρόνου και, συνεπώς, απαγορεύεται. Εάν η πάροδος ορισμένου χρόνου από την έκδοση της πράξης υπερβαίνει τον εύλογο για την ανάκληση χρόνο, είναι ζήτημα που κρίνεται με βάση τις συνθήκες της συγκεκριμένης περίπτωσης,

λαμβανομένων υπόψη των γενικών αρχών που διέπουν την ανάκληση των διοικητικών πράξεων (ΣτΕ 227/2006, 2566/2002). Η κρατούσα νομολογία δέχεται ότι επιτρέπεται η ανάκληση της πράξης, ακόμη κι αν έχει παρέλθει χρονικό διάστημα πέραν της πενταετίας, αν δεν συντρέχουν πλέον οι προϋποθέσεις, επί τη βάσει των οποίων εκδόθηκε η πράξη, ή αν ο διοικούμενος δεν συμμορφώνεται με τους όρους, από τους οποίους εξαρτάται η ισχύς της πράξης, είτε οι όροι επιβάλλονται από το νόμο είτε από τη διοικητική πράξη (ΣτΕ 1592/1987, 5140/1983). Επιπρόσθετα, επιτρέπεται η ανάκληση όταν υφίστανται λόγοι δημοσίου συμφέροντος (ΣτΕ 3102/2005), σε αυτή δε την περίπτωση αναγνωρίζεται, κατ' αρχήν, στο διοικούμενο, ο οποίος υπέστη βλάβη από την ανάκληση της νόμιμης ή παράνομης διοικητικής πράξης, που διατηρήθηκε για μεγάλο χρονικό διάστημα, το δικαίωμα να ζητήσει την επανόρθωση της περιουσιακής βλάβης, εφόσον συντρέχουν οι νόμιμες προϋποθέσεις (Μ. Στασινόπουλος «Δίκαιον Διοικητικών Πράξεων» έκδ. 1951, παρ. 59, σελ. 445).

28. Περαιτέρω, σύμφωνα με τις γενικές αρχές ανάκλησης των διοικητικών πράξεων, οι ευμενείς διοικητικές πράξεις ανακαλούνται, εάν είναι παράνομες, μέσα σε εύλογο χρόνο από την έκδοσή τους (ΣτΕ 3269/2010, 1501/2008, 3906/2008, (Ολομ.) 2403/1997), υπό τον όρο της αιτιολόγησης της ενέργειας αυτής με αναφορά σε συγκεκριμένα περιστατικά ή στοιχεία, η ύπαρξη ή η έλλειψη των οποίων στη συγκεκριμένη περίπτωση, σε συνάρτηση με το ισχύον κατά την έκδοση της ανακαλούμενης πράξης νομικό καθεστώς, θεμελιώνει την διαπιστούμενη παρανομία και, κατ' ακολουθίαν, τη συνδρομή νομίμου λόγου ανάκλησης.

29. Η ανάκληση νόμιμων ευμενών διοικητικών πράξεων δεν είναι, κατ' αρχήν, δυνατή, εφόσον έχουν απορреύσει δικαιώματα και έννομα συμφέροντα στους διοικούμενους. Η εξουσία της διοίκησης να ανακαλεί ή να καταργεί μία νόμιμη, ευμενή για τον διοικούμενο, διοικητική πράξη πρέπει να διέπεται από αίσθημα δικαίου, αφού ληφθούν υπόψη οι αρχές της καλής πίστης, της επιείκειας, των χρηστών ηθών, και να ασκείται κατά τρόπο, ώστε να μην οδηγεί σε ανασφάλεια δικαίου, ιδιαιτέρως δε όταν θεμελιώνονται επ' αυτής δικαιώματα αστικής ή διοικητικής φύσης (Α. Μανιτάκης «Ανάκληση διοικητικής άδειας και αρχή της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης του διοικουμένου» Αρμενόπουλος 1984, σελ. 185 επ., Ν.Σ.Κ. 45/2006). Η ανάκληση νόμιμης ευμενούς διοικητικής πράξης, που κατά κανόνα, όπως προαναφέρεται, είναι ζημιογόνος για το διοικούμενο, εφόσον λαμβάνει χώρα νομίμως, δεν δύναται να θεμελιώσει, με βάση τις διατάξεις των άρθρων 105 και 106 Εισ.Ν.Α.Κ., αξίωση αποζημίωσης. Παρά ταύτα, εφόσον, κατά περίπτωση, κριθεί ότι η εμπιστοσύνη του

διοικούμενου είναι δικαιολογημένη και συνετέλεσε σε αυτό η ίδια η Διοίκηση, επί μακρόν, με τις ενέργειές της, δύναται να τύχει ο διοικούμενος, με βάση τις συνταγματικές αρχές του κράτους δικαίου, της ελάχιστης προστασίας, η οποία πρέπει να έγκειται στην αποκατάσταση της περιουσιακής ζημίας που υφίσταται από την ανάκληση της πράξης.

30. Στο γενικότερο απαγορευτικό κανόνα της ανάκλησης νόμιμων ευμενών διοικητικών πράξεων, εξαίρεση αποτελεί, μεταξύ άλλων, η μεταβολή των νομικών και πραγματικών δεδομένων έναντι του χρονικού σημείου έκδοσης της πράξης, η οποία αποτελεί, υπό προϋποθέσεις, αυτοτελή λόγο ανάκλησης. Η μεταβολή των νομικών δεδομένων δημιουργεί λόγο ανάκλησης στην περίπτωση που ορισμένη διάταξη του μεταγενέστερου νόμου προσδίδει σε αυτόν αναδρομική ισχύ. Εξάλλου, λόγος ανάκλησης δημιουργείται και στην περίπτωση, κατά την οποία δεν μεταβλήθηκε μεν η διάταξη που διέπει την έκδοση της πράξης, πλην όμως, επήλθε τέτοια μεταβολή της νομικής κατάστασης, ώστε η δημιουργούμενη από την πράξη κατάσταση είναι πλέον ασυμβίβαστη προς την επελθούσα νομική μεταβολή. Η μεταβολή των πραγματικών συνθηκών, υπό τις οποίες εκδόθηκε νόμιμη διοικητική πράξη, δικαιολογεί, κατ' αρχήν, την ανάκλησή της εάν σε αυτή περιλήφθηκε, ρητά ή σιωπηρά, η ρήτρα *rebus sic stantibus*. Επιπρόσθετα, η μεταβολή των πραγματικών συνθηκών, που συνίσταται στη διαμόρφωση μίας τέτοιας κατάστασης, η οποία εάν υφίστατο κατά την έκδοση της πράξης και τελούσε σε γνώση της διοικητικής αρχής, θα ματαιώνει την έκδοση της πράξης, δικαιολογεί την ανάκληση, πολλώ δε μάλλον όταν η μεταβολή των πραγματικών δεδομένων επιδρά επί της νομιμότητας της πράξης (Στασινόπουλος «Δίκαιον των Διοικητικών Πράξεων», έκδοση 1951, σελ. 446 επ., Τάχος «Ελληνικό Διοικητικό Δίκαιο» έκδοση 2003, σελ. 672, ΣτΕ 1018/2001, ΣτΕ 5531/1996).

31. Περαιτέρω, ο θεσμός του αδικαιολόγητου πλουτισμού, κατά τα άρθρα 904 έως 913 του Α.Κ. προϋποθέτει περιουσιακή μετακίνηση ή και επαύξηση της περιουσίας ενός προσώπου σε βάρος άλλου, την οποία η έννομη τάξη θεωρεί αδικαιολόγητη και αποβλέπει στην αποκατάσταση της αδικαιολόγητης αυτής περιουσιακής μεταβολής και στον παραμερισμό της αδικίας που αυτή εγκλείει, σύμφωνα με επιταγή της ηθικής και της επανορθωτικής δικαιοσύνης (*justitia commutative*) [Γεωργιάδης – Σταθόπουλος «Αστικός Κώδικας» έκδοση 1982, σελ. 567]. Ειδικότερα, κατά τις διατάξεις των εδαφίων α' και β' του άρθρου 904 του Α.Κ, όποιος έγινε πλουσιότερος χωρίς νόμιμη αιτία από την περιουσία ή με ζημία άλλου, έχει υποχρέωση να αποδώσει την ωφέλεια. Η υποχρέωση αυτή δημιουργείται, ιδίως σε περίπτωση παροχής αχρεώστητης ή

παροχής για αιτία που δεν επακολούθησε ή έληξε ή αιτία παράνομη ή ανήθικη. Συνεπώς, προϋποθέσεις αξίωσης αδικαιολόγητου πλουτισμού, που πρέπει να συντρέχουν σωρευτικά, αποτελούν ο πλουτισμός του υπόχρεου, η επέλευση του πλουτισμού από την περιουσία ή με ζημία του άλλου, η αιτιώδης συνάφεια μεταξύ πλουτισμού και ζημίας και η έλλειψη νόμιμης αιτίας. Επομένως, στοιχείο του πραγματικού κάθε απαίτησης αδικαιολόγητου πλουτισμού είναι, εκτός άλλων, και η ανυπαρξία ή η ελαττωματικότητα της αιτίας, βάσει της οποίας έγινε η περιουσιακή μετακίνηση και επήλθε ο πλουτισμός του λήπτη. Αν λείπει το στοιχείο αυτό, δηλαδή αν η ως άνω αιτία δεν είναι ανύπαρκτη ή ελαττωματική, δεν στοιχειοθετείται απαίτηση από τον αδικαιολόγητο πλουτισμό, αφού η απαίτηση αυτή προϋποθέτει έλλειψη αξίωσης από νόμιμη αιτία (Α.Π. 501/2016). Νόμιμη αιτία πλουτισμού είναι, μεταξύ άλλων, και η νόμιμη διοικητική πράξη, δυνάμει της οποίας επέρχεται περιουσιακή μετακίνηση (Α.Π. 1143/2018). Σύμφωνα δε με τη διάταξη του εδαφίου α' του άρθρου 908 Α.Κ., ο λήπτης οφείλει να αποδώσει το πράγμα που έλαβε ή το αντάλλαγμα που τυχόν έλαβε από αυτό.

32. Από το συνδυασμό των παραπάνω άρθρων προκύπτει ότι η απαίτηση του αδικαιολόγητου πλουτισμού έχει ως περιεχόμενο την απόδοση της ωφέλειας του λήπτη σε εκείνον από την περιουσία του οποίου, με θετική ή αποθετική μείωση αυτής, ή με ζημία του, προήλθε η ωφέλεια. Περιλαμβάνει δε η ευθύνη του λήπτη την υποχρέωσή του προς απόδοση αυτούσιου του πράγματος που έλαβε αδικαιολόγητα.

33. Εξάλλου, όπως έχει γίνει νομολογιακά δεκτό, ο παραπάνω γενικός κανόνας του άρθρου 904 του Α.Κ., που, όπως προαναφέρεται, απορρέει από τις κοινωνικές αντιλήψεις περί ισότητας και επιείκειας, έχει εφαρμογή και επί του Δημοσίου και των Νομικών Προσώπων Δημοσίου Δικαίου, εφόσον υπέρ αυτών δεν καθιερώνεται εξαίρεση με τη διάταξη αυτή ή με άλλη διάταξη (Α.Π. 152/2019, 160/2018). Ο πλουτισμός του Δημοσίου μπορεί να προέρχεται είτε από παροχή που του δόθηκε με βάση σχέση ιδιωτικού ή δημοσίου δικαίου, είτε από καταβολή, της οποίας η αιτία ανατράπηκε (Α.Π. 1034/1973 ΝοΒ 22, σελ. 637).

34. Στην προκειμένη περίπτωση με τη με αριθμό 113564/9.11.1998 κοινή απόφαση των Υπουργών Γεωργίας και Ανάπτυξης, όπως τροποποιήθηκε τελικά με τη με αριθ. πρωτ.: 2126/27.7.2001 απόφαση των ιδίων ως άνω Υπουργών, αποφασίσθηκε η παραχώρηση, με βάση τις διατάξεις του ν.δ. 203/1969, κατά κυριότητα, έναντι τιμήματος, στην εταιρεία με την επωνυμία «Α*», δημόσιας χορτολιβαδικής έκτασης, κείμενη στη θέση «Σύριγγα» του Δήμου Σύρου – Ερμούπολης (πρώην Δήμος Άνω

Σύρου) της νήσου Σύρου, προκειμένου η παραχωρησιούχος εταιρεία να εγκαταστήσει αιολικό πάρκο. Η παραχωρησιούχος ολοκλήρωσε τις εγκαταστάσεις, έλαβε τις απαιτούμενες άδειες για τη λειτουργία της επιχείρησης, την οποία έθεσε σε λειτουργία εντός των προβλεπόμενων υπό του νόμου προθεσμιών, και κατέβαλε το αναλογούν τίμημα, πλην όμως ο εκδοθείς, με βάση την ως άνω απόφαση παραχώρησης, με αριθμό 468252/10.6.2008, τίτλος κυριότητας δεν μεταγράφηκε στο αρμόδιο Υποθηκοφυλακείο.

35. Ακολούθως, μείζονα έκταση, εντός της οποίας βρίσκεται και η παραχωρηθείσα, κατά τα ανωτέρω, έκταση, διεκδικήθηκε, δικαστικά, από τρίτους ιδιώτες και, τελικά, εκδόθηκε η με αριθμό 75/2016 απόφαση του Εφετείου Αιγαίου, η οποία έγινε αποδεκτή από το Ελληνικό Δημόσιο με το με αριθμό 2380/16.6.2017 Πρακτικό της Τριμελούς Επιτροπής του Δικαστικού Γραφείου Σύρου, που εγκρίθηκε νόμιμα από τον Υπουργό Οικονομικών. Με την απόφαση αυτή, που κατέστη αμετάκλητη, αναγνωρίθηκαν οι Σ* Σ* επικαρπώτρια και οι Γ* Σ* και Λ* Σ* ως ψилоί κύριοι, αδιαίρετα και κατ' ισομοιρία, της έκτασης.

36. Με την αποδοχή της παραπάνω εφετειακής απόφασης από το Ελληνικό Δημόσιο, που έκρινε ότι αυτό (Δημόσιο) δεν απέκτησε ποτέ την κυριότητα της έκτασης, επήλθε μεταβολή των νομικών και πραγματικών δεδομένων, η οποία επιδρά επί της νόμιμης βάσης έκδοσης της με αριθμό 113564/9.11.1998 κοινής απόφασης παραχώρησης κυριότητας ακινήτου των Υπουργών Γεωργίας και Ανάπτυξης, όπως τροποποιήθηκε τελικά με τη με αριθ. πρωτ.:2126/27.7.2001 απόφαση των ιδίων ως άνω Υπουργών, και αίρει το δικαιολογητικό θεμέλιο της έκδοσής της. Κατά συνέπεια δικαιολογείται η ανάκληση της απόφασης παραχώρησης για λόγους ασφάλειας δικαίου, ήτοι προκειμένου να συμβιβάζεται η επελθούσα με την αμετάκλητη δικαστική απόφαση νομική μεταβολή του ιδιοκτησιακού καθεστώτος του παραχωρηθέντος ακινήτου προς τη διοικητική κατάσταση που είχε διαμορφωθεί με την έκδοση της εν λόγω διοικητικής πράξης.

37. Κατά την ειδικότερη γνώμη της Νομικής Συμβούλου Ευσταθίας Τσαούση η με αριθμό 113564/9.11.1998 κοινή απόφαση παραχώρησης κυριότητας ακινήτου των Υπουργών Γεωργίας και Ανάπτυξης, όπως τροποποιήθηκε τελικά με τη με αριθ. πρωτ.:2126/27.7.2001 απόφαση των ιδίων ως άνω Υπουργών, συνιστούσε αρχήθεν παράνομη διοικητική πράξη, δεδομένου ότι κατά το χρόνο της έκδοσής της δεν συνέτρεχε η βασική προϋπόθεση του νόμου, δηλαδή η ύπαρξη κυριότητας του Ελληνικού Δημοσίου επί του παραχωρηθέντος ακινήτου. Επρόκειτο για παράνομη

διοικητική πράξη εξοπλισμένη με το τεκμήριο της νομιμότητας, συνεπώς, δεσμεύει τόσο τη Διοίκηση, όσο και το διοικούμενο μέχρι την ανάκλησή της. Με τη με αριθμό 75/2016 απόφαση του Εφετείου Αιγαίου διαγνώστηκε με δύναμη δεδικασμένου το δικαίωμα κυριότητας τρίτου επί του ανωτέρω ακινήτου. Συνεπώς, με την έκδοση της απόφασης αυτής, την οποία έχει, νομίμως, αποδεχθεί το Ελληνικό Δημόσιο, δεν επήλθε μεταβολή των νομικών δεδομένων ή των πραγματικών συνθηκών. Η ανάκληση της εν λόγω διοικητικής πράξης είναι όχι μόνο επιτρεπτή, κατά τα αναφερόμενα στην παράγραφο 27, αλλά και επιβεβλημένη.

38. Συνεπώς, κατά την ομόφωνη γνώμη του Τμήματος, η Διοίκηση, μετά την έκδοση της αμετάκλητης εφετειακής απόφασης, οφείλει να επιστρέψει, με βάση τις αρχές του αδικαιολόγητου πλουτισμού, το τίμημα που έλαβε από τον παραχωρησιούχο, απόκως, ενόψει της ρητής διατύπωσης της διάταξης του δευτέρου εδαφίου του άρθρου 21 του Κώδικα νόμων περί δικών του Δημοσίου, όπως η ρύθμιση της διάταξης αυτής επαναλήφθηκε ταυτόσημα με την παράγραφο 2 του άρθρου 45 του ν. 4607/2019, που συναρτά την τοκοδοσία με την επίδοση αγωγής σε βάρος του Ελληνικού Δημοσίου (Α.Π. (Ολομ.) 7/2000).

39. Το Δημόσιο δεν δύναται να παρακρατήσει, ως αποζημίωση χρήσης, το καταβληθέν από την παραχωρησιούχο τίμημα, διότι η ανάκληση δεν οφείλεται σε υπαιτιότητα της παραχωρησιούχου, λόγω μη λειτουργίας της επιχείρησης εντός του προβλεπόμενου από τη διάταξη της παραγράφου 5 του άρθρου 1 του ν.δ. 203/1963 χρόνου. Σε κάθε περίπτωση, το Δημόσιο δεν νομιμοποιείται να αξιώσει την καταβολή αποζημίωσης χρήσης, η οποία προϋποθέτει κυριότητα του ακινήτου, διότι με την παραπάνω εφετειακή απόφαση κρίθηκε αμετάκλητα ότι η κυριότητα ανήκει σε τρίτους και ουδέποτε αποκτήθηκε από το Ελληνικό Δημόσιο.

40. Τέλος, από τη διάταξη της περίπτωσης γ' της παραγράφου 2 του άρθρου 6 του ν. 3086/2002 προκύπτει ότι αντικείμενο της γνωμοδοτικής αρμοδιότητας του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους είναι η ερμηνεία της έννοιας και του περιεχομένου συγκεκριμένων νομοθετικών διατάξεων, ώστε αφού εξαλειφθούν, δια της γνωμοδότησης, οι νομικοί προβληματισμοί που τίθενται με το ερώτημα, να εφαρμοσθούν οι διατάξεις υπό την προσήκουσα ερμηνεία τους. Η ουσιαστική εκτίμηση και αξιολόγηση των πραγματικών περιστατικών και καταστάσεων της υπόθεσης δεν δύναται να αποτελέσει αντικείμενο γνωμοδότησης, διότι δεν περιλαμβάνεται στις αρμοδιότητες του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους (Γνωμ. Ν.Σ.Κ. 200/2015), αλλά ανήκει στα εκάστοτε αρμόδια υπηρεσιακά όργανα, τα οποία δεν επιτρέπεται να

υποκαταστήσει.

41. Συνεπώς, επί του δευτέρου ερωτήματος, με το οποίο τίθεται ο προβληματισμός εάν είναι νόμιμη η διαπραγμάτευση της αρμόδιας Υπηρεσίας με την παραχωρησιούχο για τον περιορισμό της, κατά τα ανωτέρω, οφειλής (κεφάλαιο και τόκοι), προσήκει η απάντηση ότι είναι κατ' αρχήν δυνατή μία τέτοια διαπραγμάτευση, πλην όμως δεν δύναται να δοθεί ειδικότερη απάντηση, δεδομένου ότι η διαπραγμάτευση αυτή προϋποθέτει επί της ουσίας εκτίμηση, η οποία δεν ανήκει, κατά τα προεκτεθέντα, στις αρμοδιότητες του Νομικού Συμβουλίου του Κράτους, ενώ, εξάλλου, δεν τίθεται, δια του εν λόγω δευτέρου ερωτήματος, προβληματισμός επί νομικού ζητήματος.

Απάντηση

42. Σύμφωνα με τα προεκτεθέντα, το Νομικό Συμβούλιο του Κράτους (Τμήμα Στ'), γνωμοδοτεί, ομόφωνα, ως εξής:

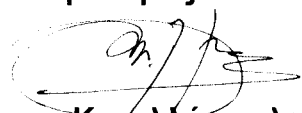
επί του πρώτου ερωτήματος, ότι μετά την ανάκληση της απόφασης παραχώρησης της κυριότητας, έναντι τιμήματος, του παραπάνω ακινήτου, δεν δικαιολογείται, με βάση τη διάταξη της παραγράφου 5 του άρθρου 1 του ν.δ. 221/1974, η άρνηση επιστροφής, ατόκως, του τιμήματος προς την παραχωρησιούχο εταιρεία,

επί του δευτέρου ερωτήματος, ότι το Τμήμα δεν εκφέρει άποψη, διότι η τυχόν διαπραγμάτευση εντάσσεται στο πλαίσιο αρμοδιότητας της Υπηρεσίας, ενώ, εξάλλου, δεν τίθεται δι' αυτού προβληματισμός επί νομικού ζητήματος.

ΘΕΩΡΗΘΗΚΕ

Αθήνα, 17.2.2020

Ο Πρόεδρος

Γεώργιος Κανελλόπουλος
Αντιπρόεδρος Ν.Σ.Κ.

Η Εισηγήτρια

Θωμάς Ι. Κουρτέση
Πάρεδρος Ν.Σ.Κ.

Γίνετα Δεκά
25.2.2020
Η. Κ. Βορίδης